

Durmuş Hocaoğlu

Linguistik Domino-V

Öztürkçecilik ve Linguistik Domino: Kelime Fabrikasyonu

Muhelif, Yıl: 1., Sayı: 50., 05.01.2001-11.01.2001., s.09

Durmuş Hocaoğlu, *Muhelif* Yazıları Sıra No: 47

Künye:

- Hocaoğlu, Durmuş., “Linguistik Domino-V: Öztürkçecilik ve Linguistik Domino: Kelime Fabrikasyonu”, *Muhelif*, Yıl: 1., Sayı: 50., 05.01.2001-11.01.2001., s.09

NOT: Muhelif dergisinin işbu 50 numaralı sayısı, 29.12.2000-04.01.2001 tarihleri arasında yayınlanması gerekirken, Ramazan Bayramı (27-29 aralık 2000; çarşamba-cuma) münâsebetiyle yayınlanmamış, bir hafta sonrasına ertelenmiştir.

Öztürkçecilik akımının hâsıl etmiş bulunduğu tahripkâr domino te'sirinin ne olduğunu anlamak için bu akımın mâhiyetine ve beslenmiş olduğu fikrî kaynaklara kısaca bir temas etmek gerekecektir:

Türkiye’de Dil üzerinde bir *farklılaşma* fikrinin tarihçesi ve çekirdeğinin teşekkülü, hayli gerilere kadar geri götürebilirse de, asıl olarak kuvveden fiile çıkışının Cumhuriyet’le yaşıt olduğunu söyleyebiliriz.

İmdi: Öztürkçecilik, yakın tarihimizdeki hemen tüm büyük toplumsal değişim ve dönüşümlerde olduğu gibi, ağırlıklı olarak, bir Elitist Entellektüalizm ve Devletçilik eseridir. İlk önce bir kısım münevver zümre arasında başlayan ve iptidâsında hem zayıf olan ve hem de nisbeten haklı gerekçelere dayanan bu akım, zaman içerisinde git-gide hem bir yandan güçlü bir entellektüel akıma — Türkiye’nin intelijansiyası ne kadar ise o kadar bir entellektüel akım — dönüşmüş ve hem de despot bürokrasinin zihniyet dünyasını zaptederek bir resmî devlet ideolojisine münkalib olmaya muvaffak olmuştur.

Sâdeleştirilme ile başlayıp tasfiyeye dönüşen bu akım için öne sürülen esbâb-ı mûcibe çok kısaca şu şekilde özetlenebilir: Türk Dili’nde bir parçalanma vuku’ bulmuştur. Birisi, Arapça ve Farsça kelimeler ve terkiplerle istilâ edilen ve aslından tamâmen uzaklaşan bir Sun’î Osmanlı İntelijansiyası Dili ve diğer yandan da bu dilden tamâmiyle kopuk bir Halk Dili olmak üzere, aynı memlekette *iki ayrı dil* vücut bulmuştur. Bu iki dil birbirinden adetâ buzdun duvarlarla ayrılmış olup, birbirlerini anlamaları mümkün olmamaktadır. Bu iki farklı dil, “iki farklı dünya”nın dilidir: Halk Dili, Halk’ın, İntelijansiya dili ise İntelijansiya’nın dünyasına âittir. Ve kezâ bu dünyalar arasındaki farklılıklar bir yandan hem bu dilleri beslerken, diğer yandan da aynı diller tarafından bir *geri besleme* ile beslenmekte ve iki ayrı dünyanın

arasındaki ayrılıklar, giderek bir uçuruma dönüşmektedir. Bu ayrı dünya arasındaki farklılık ve hattâ uçurum, sâdece bir konuşma ve yazma yeteneği tavrı olan Dil (Lisân) ile sınırlı olmayıp hemen-hemen bilimum var-oluş alanlarını kuşatmaktadır. Nitekim iki ayrı dünyanın sâdece lisânı değil, manzum ve mensur edebiyatları, san'atları, estetikleri, zevkleri, varlık ve dünyayı algılayışları, din anlayışları, gelenekleri, gündelik hayat tarzları ve hattâ siyâset anlayışları ve tatbikatları dahi birbirinden handiyse radikal bir kopukluk içerisinde. Evet: Siyâset! Siyâset, bu dünyalar arasındaki uçurumun birçok göstergesinden birisi ve hattâ belki de yerine göre en ehemmiyetlisidir. Halk'tan kopuk olan Osmanlı aydını ve bürokratinin siyâseti de Halk'tan kopuktur; nasıl ki Tebaa'nın dili bir dil olarak bir değer taşıyorsa, varlığı da bir varlık olarak bir değer taşımakta değildir; vesâire, vesâire...

Bu naif fikirlerin içerisinde dikkate en ziyâde değer olanın Aydın ile Halk arasındaki farklılaşma olduğunu söyleyebiliriz. Fakat, bunun ne derece rafine bir felsefeye dayandığı ve ne derece bir çocuksu saflık taşıdığını bâdehû ele alacağız.

Dil'de Sâdeleşme şeklinde başlayıp tasfiyeciliğe, Öztürkçecilik'e dönüşen bu yıkıcı akım hakkında söylenmesi gerekli başka bir husus da, Türkçe'ye, büyük nisbette, jakoben devlet bürokrasisi ve inorganik bir intelijansiyanın hediyesi olup, asıl beslendiği kaynağın tepki, kompleks ve tepki olduğunu ileri sürmenin ciddî bir risk taşımayacağıdır. Bu kompleks ve tepki, Batı'nın kendisi hakkındaki fikirlerinin adetâ tersten gelişmiş gibi. İmdi; Josep Fontana'nın şehâdetine dayanarak, Batı'nın, kazanmış olduğu büyük başarılarının ve üstünlüğünün sebeplerini tahlil etmeye başladığında, buradan, ana hatlarıyla farklı iki düşüncenin ortaya çıkmakta olduğunu gördüğümüzü söyleyebiliriz. Üstünlüğü açıklayan birinci görüş çok kaba ve basit bir "üstün soy veya ırk" fikrine dayanmaktaydı; diğeri ise daha virtüöz ve daha erdemli fikirlere. Bunlardan birincisi daha basit, daha sâde, daha yalın ve daha çocuksu bir fikre istinâd etmektedir: Batı, doğuştan, fitratan ve hilkaten üstün olduğu için bu başarıları tabî bir sûrette hak etmiştir. Bunlardan kaba, sert ve agresif olan birincisi ırkçılığı, ya da ırkçı temelli aşırı milliyetçiliği, ma'kul, rasyonel ve yumuşak olan ikincisi ise demokrasiyi ve mütedil milliyetçiliği beslemiştir.

Buna rağmen, birincisinin, belirli bir hadde kadar, normal ve tabîi sayılabilecek bir olgusal temeli olduğu kabul edilmelidir; her toplum ve/ya inanç, bir bakıma kendisini "diğeri" veya "diğelerine" göre daha üstün addedebilir. En eski örneklerini en eski toplumlarda dahi gözlemleyebildiğimiz bu olgu hiç de yeni bir îcat değildir. Söz gelimi, Aristo, 'Politika'sında *Helenliler'in barbarları yönetmesinin* normal ve tabîi olduğunu çok ciddî bir şekilde savunabilmektedir. Firdevsî Şehnâme'de bütün milletlerin en üstününün Farslılar olduğunu ileri sürmekte; buna mukabil Melikşah, bütün Arz'ın mülkü, bütün ülkelerin vilâyetleri ve bütün kralların da vâlîleri olduğuna ve Allah'ın kendisini bu cihânı sevk ve idâre etme vazîfesi verdiğine samîmiyetle inanmaktadır. Kezâ İslâm-Öncesi Türk Mitolojilerinin ekserisinde Türk Yurdu'nun Arz'ın coğrafi merkezi olduğu şeklindeki kuvvetli inanç, Mûsevîler'in, kendilerini, Allah'ın diğeri milletler ve halklar üzerindeki hükümrân ırk olarak tâyin ettiğine inanmalarıyla paralellik arz etmektedir. Ve dahi, her dinde mevcut bulunan "mü'min-kafir" düalitesi de bu husûsa verilebilecek başka bir örnektir. Fakat, Sanâyî Medeniyeti ile birlikte yükselen Batı, bu üstünlük fikrini çok ileri bir limite kadar vardırırmış ve buradan, çok bâriz bir şekilde bir emperyalizm çıkarmıştır.

İkincisine gelince: Batı düşüncesinin, kendi üstünlüklerinin sebeplerini tahlilde bulduğu ikinci açıklama modeli, hiç şüphesiz daha insânî idi. Buna göre, üstünlük, bir soy meselesi değil, bir fazilet meselesi olmaktadır: Batı'nın üstünlüğü, bir yükselmedir; tarihin belirli bir döneminden îtibâren sistematik düşüncenin, bilimin, felsefenin yükselmesinin ve bütün

bunların tabîî bir sonucu olarak da Modernite'nin ve Sanâyî Devrimi'nin ortaya çıkışının yarattığı bir üstünlük.

İşte, Türkiye tarihinde vuku' bulan büyük dönüşümün, bilhassa ilerlemiş ve akut hâle gelmiş bulunan safhasının psikolojisinde yukarıda zikredilen ilk şıkka benzer kaba ve bön bir görüşün bâriz bir hâkimiyetinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Buna göre, tarihî başarısızlığımızın temelinde yatan ve birbirleriyle irtibatlı olan iki ana kaynaktan söz edilebilir: Bir: Din'in, yâni herhangî bir dinin değil İslâm'ın yol açmış olduğu yozlaşma; İki: Türklük'ten uzaklaşmış olmak.

Şu halde, tarihî başarısızlığı ortadan kaldıracak ve başarıya götürecek olan en önemli çıkış noktalarını buralarda aramak îcap edecektir: Din'in gerileştirici, yozlaştırıcı etkisini izâle etmek, yâni "Din'den Arınmak" ve de "İyi Türk olmak"tır. Bunlardan birincisinin, Batı dünyasındaki laisite-sekülerite mücâdelelerinden alınmış çok sathî bir ilham olduğu âşikârdır ki bu da Türk Seküleritesi'ne ve Laisitesi'ne giden yoldur.

İkincisine gelince: İyi Türk Olmak demek, Saf Türk olmak demektir; öyleyse saflaşmalı, "öz"e dönülmelidir; ama nasıl? Felsefî alt-yapısı fevkalâde zayıf, acınacak derecede zayıf, sefâlet derecesinde zayıf olan bu görüşün ilkel ve/ya naif bir milliyetçilik türü olduğu da âşikârdır. Felsefî sefâlet bu naif milliyetçiliği ikelliğe itmiştir; zira, bir yandan milliyetçilik iddiasında bulunurken — daha doğrusu, milliyetçilik konusunda naif temalar taşırken — diğer yandan ise, milliyetçiliğe taban-tabana zıt olarak, bâzan dolaylı ama bâzan da doğrudan, "daha üstün" bir medeniyet karşısında boyun eğmeye rızâ gösterilmiş, hattâ rızâ gösterilmekten daha ileri gidilerek, gönüllü kültürel mandacılığa soyunulmuştur. Ve yine aynı sefâletin hazîn bir netîcesi olarak, Milliyetçilik yerine çok kötü bir Irkçılık anlayışına doğru temâyül edilmiş, en azından, Irkçılık temaları egemen kılınmıştır. Zira, Türklerin Daire-i İslâm'a duhûl etmeleri, bu anlayış(sızlık) indinde, hazîn bir mîlâd, bir yozlaşma mîlâdı anlamına gelmektedir: Türkler, İslâm dinine girmekle Türklüklerini, sâfiyetlerini kaybetmişlerdir. Bu sebeple de İslâm-Türk tarihini Türklük açısından bir nevi' *bir i'tizâl dönemi, kara ve karanlık bir dönem* olarak gören — bunu açıkça deklare etmese dahi en azından hissettiren — bu anlayış, en büyük mesâîlerini tarihimizdeki bu 'kara(nlık)' dönemin izlerini silmeye hasretmiştir.

İmdi; bu anlayışa göre, Saf Türk olmak için mutlaka elzem olan şartlardan birisi de, sâfiyeti bozan Arap ve Fars dillerinin Türkçe'deki bütün bakıyyelerinin silinmesi ve Saf Türkçe'ye dönülmesidir. Böylece, Halk'ın anlamadığı sun'î entellektüel dilin izâle edilerek Halk'm, Büyük Kitle'nin anladığı Tabîî dile, Tabîî Türkçe'ye dönmek gibi, yine felsefî bir sefâlet nümûnesi olmakla berâber en azından yolun başında püriten bir manzara resmettiği için anlayışla karşılanabilecek olan bir dilcilik hareketi, git-gide kontrolden çıkmış, katı ve içi bom-boş bir ideolojik veçhaye bürünmüştür.

İmdi; buradaki problem şu olmaktadır: Saf Türkçe, İyi Türkçe, Essah Türkçe, veya kısacası Öz-Türkçe nedir? Saf Türkçe veya Öz-Türkçe, hâliyle, bir Saf-Türk veya Öz-Türk fikrini de tedâî ettirmektedir. Binâenaleyh, "**Öz-Türkçe nedir**" suâli, "**Öz-Türkler kimlerdir**" suâlinin cevaplanmasını da zarûrî kılmaktadır. Zira, belirli bir dil, belirli bir toplumun, bir milletin kendisini ifâde ve inşâ etmek için kullandığı bir vâsita ve aynı zamanda ve bir bakıma *kendisi* olmakla, kaçınılmaz olarak belirli bir toplumu, belirli bir milleti işâret edecektir: Alman dilinin Alman milletini işâret etmesi gibi Türk Dili de Türk milletini işâret eder; şu halde saf bir Türk dili, saf bir Türk milletini işâret edecektir. Şu halde, tam bu noktada, bu yazı serisinin ilkinde sorduğumuz suâli bir kere daha sorabiliriz: **Dili işbu "Öz Türkçe" denen lisân olan; onunla konuşan, yazan, çizen, eserler veren, o pek anlı-şanlı**

“Öz Türkler” kimlerdir? Böyle bir millet gerçekten yaşamış mıdır; yoksa sâdece bulanık bir zihnin vesvese ve vehminden mi ibârettir?

İşte, Öztürkçecilik’in fikrî sefâletinin kendisini bütün açıklığı ile ortaya koyduğu alan, Öztürkçecilik akımının veya projesinin zimamdarlarının içine batıp da bir daha çıkmadıkları derin ve dehşat bataklık, asıl olarak budur.

İşin doğrusunu şöyle hulâsa edebiliriz: Ne böyle bir Saf Türk Milleti mevcut olmuştur ve ne de böyle bir Saf Türkçe! Bütün bunlar, fikrî bakımdan sıfır potansiyelerde gezinen zavallı, alfil zihinlerin uydurduğu bönce vehimlerden ve kuruntulardan ibârettir. Saf Türkler, mevhum ve muhayyel bir fantazi olduğu için, Saf Türkçe tasarımı, üzerine binâ edilebileceği hiçbir istinadgâh bulamaz. Saf Türkler yoktur; o halde Saf Türkçe diye birşey de olamaz. Fakat vehimli bir zihin için bu gibi ciddî meseleler birer engel teşkil edilemez. Saf Türkler de Saf Türkçe de yoksa ne gam; îcad edilir, yaratılır, uydurulur; olur-biter! Mesele bu kadar basit, bu kadar yalın, bu kadar açıktır!

Şu halde, mesele tavazzuh etmiştir diyebiliriz: Saf Türkler, İslâm Dini tarafından yozlaştırılmamış, Pre-İslamik dönem Türkleridir; daha doğrusu, öyle olmalıdır. Olmalıdır! Yok iseler dahi, onları biz ellerimizle inşâ ederiz: Hattâ onları inşâ etmek için koskoca Asya kıt’asının ortasında kendi ellerimizle okyanus cesâmetinde bir çukur açarak içini su ile doldurur, bir İç-Deniz yaratırız; sonra O’nun etrafını bağlık-bağçelik şeklinde tertîb eder, tarihin kaydetmediği bir antik medeniyet te’sis ederiz; daha sonra bu mutasavver İç-Deniz’i kurutur, bu mutasavver “Türk Atlantisi”ni batırır ve açlıktan kırılma noktasına gelen saf ecdâdımızı ‘demür kuşaklı pehlivanlar misillü’ cihânın dört bir yanına salarak bütün Âdem evlâtlarını vahşetten medeniyete ref’ eder ve böylece bir çırpıda, bütün akvâm-ı beşeri Türkleştirmek gibi azîm bir projeyi de lâhzada hallederiz. Varsın böyle bir şey hiç olmamış olsun; ne gam: Biz, “uydururuz”.

İmdi geriye kalmıştır Saf Türklerin Saf Türkçesi; bu da çok kolay bir projedir dostlar! “*Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetten*” mısraını kendisine rehber edinmiş, kalbi millet aşkından başka birşey tanımayan sivri zekâların vokabülerisinde “yılmak” diye bir kelime olabilir mi? Asya’nın merkezinde önce bir İç-Deniz yaratan ve sonra da yarattığı gibi yok eden bir irâde için böyle şeyler çocuk oyuncağı demektir: Alırız elimize kalem-kâğıt; kelime îcat ederiz. Hepsi bundan ibâret!

Yukarıdaki satırlarda bir mîzah denemesi yapıldığı sanılmamalıdır; konunun kendisi mîzaktır: Vâkıa Saf Türkçecilik denen garâbetin fikrî sefâletinin aslında bir mîzaha konu olamayacak kadar dahi düşük seviyeli olduğu ileri sürülebilir; ama yine de bâzan, sözün bittiği yerde mîzah bir ihtiyaç olmaktadır. Filhakîka, bizim bir *kara mîzah* uslûbu ile anlatarak indiğimiz bu en alt seviye, bu akımın fikren yükselebileceği en üst seviyedir; daha ziyâdesi değil! Nitekim; bu zihniyet(sizlik), Saf Türkler gibi Saf Türkçe’yi de mutasavver bir modele göre ve teorilerin adları hiç bilinmemekle berâber, Konvansiyonel Pozitivist Teori ve Mekanisist Teori’nin bir karmaşası olan düşük potansiyelli bir anlayış üzerine inşâ etmiştir.

Bu inşâ ameliyesindeki en bâriz karakteristik vasıf, Dil Felsefesinde “**Kelime İmâlâtı**” veya “**Kelime Fabrikasyonu**” (İngilizcesi “Word Manufacturing”; burada bu terimin orijinalindeki “manufacture” fiilinin, “produce”den farklı olarak bir atelyede yapılan ‘maddî emtia imâlâtı’ mânâsını hâiz olduğuna dikkat edilmelidir) olarak bilinen metodun birinci derecede kullanılan bir metod oluşudur.

İmdi; yukarıda adı anılan iki teori, Dil’i basit bir mekanizmaya indirgemekteydi: Dil, üzerinde bir konvansiyon (uzlaşma) sağlanan kelimelerden müteşekkîl *mekaniksel bir işâretleşme sistemi* olduğuna binâen, istenildiği şekilde ve istenildiği anlamlar verilerek

Üretilen kelimeler üzerinde ‘birekilde’ bir anlam birliği sağlan(dırıl)dığı takdirde, bir dili handiyse sıfırdan başlayarak inşâ etmek, yoktan yaratmak mümkün olabilecektir. Bir milleti ve bir tarihi bir anda yok edip bir başka milleti ve tarihi bir anda inşâ etme, hiç yoktan yaratma konusunda inanılmaz bir muvaffakiyet gösteren gözü kara kültür militanları için, benzer bir muvaffakiyetin tekrar edilememesi, böyle basit Őeylerin bir problem teşkil etmesi, düşünülemez bile. Şu halde, bütün mesele, belirli bir mantık çerçevesinde — aslına bakılırsa “mantık” olmasa da olur; netceten bir “âlet” değil mi? Fakat, illâ ki lâzımsa o dahi îmâl ve îcat edilebilir — ihtiyaç duyulduğu miktarda, nisbette ve biçimde *kelime îmâl etmek* (tekrar hâtırlatalım, bu bir ‘producing’ değil bir ‘manufacturing’dir) ve sonra da, her türlü cebir, hîle ve “eğitim” dedikleri Őartlandırma gibi metodları ve daha nicelerini en messîr bir sûrette kullanarak, bunlar üzerinde bir *konvansiyon* sağlamaktan ibârettir.

İşte, Dil’de Saflaşma gibi nisbeten tutarlı ve anlayışla karşılanabilir bir noktadan yola çıkan ve bir tepeden aşağı yuvarlanan bir kartopu gibi çığa dönüşen ve kontrolden çıkararak bir dil yıkımına dönüşen z-Türkçecilik’in serencâmı ve fikrî alt-yapısı pek-pek muhtasaran bundan ibârettir.

